РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС

(Обн., ДВ, бр. 26 от 2.04.1968 г., в сила от 1.05.1968 г., попр., бр. 29 от 12.04.1968 г., изм., бр. 92 от 28.11.1969 г., изм. и доп., бр. 26 от 30.03.1973 г., доп., бр. 27 от 3.04.1973 г., изм., бр. 89 от 15.11.1974 г., в сила от 1.03.1975 г., изм. и доп., бр. 95 от 12.12.1975 г., изм., бр. 3 от 11.01.1977 г., доп., бр. 54 от 11.07.1978 г., бр. 89 от 9.11.1979 г., изм. и доп., бр. 28 от 9.04.1982 г., в сила от 1.07.1982 г., попр., бр. 31 от 20.04.1982 г., доп., бр. 44 от 5.06.1984 г., изм. и доп., бр. 41 от 28.05.1985 г., доп., бр. 79 от 11.10.1985 г., попр., бр. 80 от 15.10.1985 г., изм. и доп., бр. 89 от 18.11.1986 г., попр., бр. 90 от 21.11.1986 г., изм., бр. 37 от 16.05.1989 г., в сила от 16.05.1989 г., бр. 91 от 24.11.1989 г., в сила от 24.11.1989 г., бр. 99 от 22.12.1989 г., в сила от 22.12.1989 г., доп., бр. 10 от 2.02.1990 г., изм., бр. 31 от 17.04.1990 г., изм. и доп., бр. 81 от 9.10.1990 г., в сила от 9.10.1990 г., бр. 1 от 4.01.1991 г., бр. 86 от 18.10.1991 г., попр., бр. 90 от 1.11.1991 г., изм., бр. 105 от 19.12.1991 г., доп., бр. 54 от 3.07.1992 г., в сила от 3.07.1992 г., изм. и доп., бр. 10 от 5.02.1993 г., бр. 50 от 1.06.1995 г.; Решение № 19 от 12.10.1995 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 97 от 3.11.1995 г.; доп., бр. 102 от 21.11.1995 г., в сила от 21.01.1996 г., изм. и доп., бр. 107 от 17.12.1996 г., бр. 62 от 5.08.1997 г., изм., бр. 85 от 26.09.1997 г.; Решение № 19 от 21.11.1997 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 120 от 16.12.1997 г.; доп., бр. 83 от 21.07.1998 г., изм. и доп., бр. 85 от 24.07.1998 г., доп., бр. 132 от 10.11.1998 г., в сила от 1.01.1999 г., изм., бр. 133 от 11.11.1998 г., изм. и доп., бр. 153 от 23.12.1998 г., бр. 7 от 26.01.1999 г., изм., бр. 51 от 4.06.1999 г., бр. 81 от 14.09.1999 г., в сила от 15.12.1999 г., изм. и доп., бр. 21 от 17.03.2000 г., бр. 51 от 23.06.2000 г.; Решение № 14 от 23.11.2000 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 98 от 1.12.2000 г.; доп., бр. 41 от 24.04.2001 г., изм., бр. 101 от 23.11.2001 г., бр. 45 от 30.04.2002 г., изм. и доп., бр. 92 от 27.09.2002 г., бр. 26 от 30.03.2004 г., бр. 103 от 23.11.2004 г., в сила от 1.01.2005 г., бр. 24 от 22.03.2005 г., бр. 43 от 20.05.2005 г., в сила от 1.09.2005 г., изм., бр. 76 от 20.09.2005 г., в сила от 1.01.2007 г., изм. и доп., бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г., бр. 88 от 4.11.2005 г., изм., бр. 59 от 21.07.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм. и доп., бр. 75 от 12.09.2006 г., в сила от 13.10.2006 г., бр. 102 от 19.12.2006 г., бр. 38 от 11.05.2007 г., бр. 57 от 13.07.2007 г., в сила от 13.07.2007 г., изм., бр. 64 от 7.08.2007 г., доп., бр. 85 от 23.10.2007 г., в сила от 23.10.2007 г., изм., бр. 89 от 6.11.2007 г., доп., бр. 94 от 16.11.2007 г., изм. и доп., бр. 19 от 22.02.2008 г., изм., бр. 67 от 29.07.2008 г., бр. 102 от 28.11.2008 г., бр. 12 от 13.02.2009 г., в сила от 1.01.2010 г. (*) - изм., бр. 32 от 28.04.2009 г., доп., бр. 23 от 27.03.2009 г., в сила от 1.11.2009 г., изм. и доп., бр. 27 от 10.04.2009 г., доп., бр. 47 от 23.06.2009 г., в сила от 1.10.2009 г., изм., бр. 80 от 9.10.2009 г., бр. 93 от 24.11.2009 г., в сила от 25.12.2009 г., бр. 102 от 22.12.2009 г., в сила от 22.12.2009 г., изм. и доп., бр. 26 от 6.04.2010 г., доп., бр. 32 от 27.04.2010 г., в сила от 28.05.2010 г.)

§ 1. В чл. 37, ал. 2 да отпадне.

§ 2. Чл. 38 да отпадне.

§ 3. В чл. 49, ал. 5 да отпадне.

§ 4. В чл. 58а, ал. 2 да придобие следната редакция:

„(2) В случаите по чл. 57, ал. 1, когато съдът определи като най-подходящо по вид наказанието доживотен затвор, то се заменя с лишаване от свобода от двадесет до тридесет години.

§ 5. В чл. 63 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1, т. 1 думите „доживотният затвор без замяна и” да отпаднат;

2. В ал. 2, т. 1 думите „доживотният затвор без замяна,” да отпаднат.

§ 6. В чл. 74 думите „доживотния затвор без замяна” да отпаднат.

§ 7. В чл. 80, ал. 1, т. 1 изразът ”доживотен затвор без замяна,” да отпадне.

§ 8. В чл. 82, ал. 1, т. 1 изразът „доживотен затвор без замяна или” да отпадне.

§ 9. В чл. 93, т. 7 изразът „или доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 10. В чл. 95 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 11. В чл. 96 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

2. В чл. 3 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 12. В чл. 97 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 13. В ал. 1 на чл. 99 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 14. В ал. 1 на чл. 100 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 15. В ал. 2 на чл. 102 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 16. В ал. 1 на чл. 104 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 17. В чл. 106 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 18. В ал. 1 на чл. 108а след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 19. В чл. 116 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

2. В ал. 2 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 20. В ал. 2 на чл. 199 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 21. В ал. 4 на чл. 213а след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 22. В чл. 214, ал. 2, т. 3 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 23. В чл. 340, ал. 3, буква „б” след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 24. В ал. 3 на чл. 341б израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 25. В ал. 2 на чл. 349 след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 26. В чл. 356е, ал. 2, буква „б” след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 27. В чл. 356з, ал. 2, буква „в” след думата „години” да се добави съюза „или”, а израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 28. В ал. 3 на чл. 364 израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 29. В ал. 1 и ал. 2 на чл. 397 израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 30. В чл. 399 израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 31. В чл. 400 израза в края на изречението „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 32. В ал. 1 на чл. 406 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 33. В чл. 409 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 34. В чл. 410 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 35. В чл. 411 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 36. В чл. 412 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 37. В ал. 2 чл. 415 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 38. В ал.1 на чл. 416 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 39. В чл. 417 израза „или с доживотен затвор без замяна” да отпадне.

§ 40. В преходните разпоредби се създава нов чл. 422а със следното съдържание:

„Чл. 422а. Наказанието доживотен затвор без замяна на лица, осъдени за престъпления, за които такова наказание не се предвижда по този кодекс, се заменя с доживотен затвор.”

ВНОСИТЕЛ:

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ

Законът е приет от XLI Народно събрание на ..... 2011 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на Наказателния кодекс

С настоящия закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс предлагаме отпадането на наказанието „доживотен затвор без замяна”, тъй като то е наказание, чуждо на съвременните европейски наказателни системи и е антихуманно.

На 20.07.1990 г. Великото народно събрание приема решение, за отлагане на изпълнението на влезлите в сила смъртни присъди до решаването на въпроса за прилагане на смъртното наказание в България.

На 24 юли 1994 г. в Народното събрание на първо четене са поставени за разглеждане девет законопроекта за изменение на Наказателния кодекс, включително и за въвеждане на наказание „доживотен затвор”. С промените в НК от 1995 г. в системата на наказанията е възстановено наказанието „доживотен затвор”.

През 1998 г., след като вече е ясно, че Европа отдавна е изоставила прилагането на смъртно наказание и още през 1983 е приет Протокол № 6 към Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи относно премахването на смъртното наказание българския законодател предприе мерки да хуманизира наказателния закон. За смекчаване на съпротивата в обществото към смъртното наказание, законодателят уреди на мястото му ново, тежко наказание – доживотен затвор без замяна.Така в системата на наказанията са въведени две наказания доживотен затвор, в зависимост от възможността за

неговото заменяне с лишаване от свобода за определен срок и без такава възможност.

Съгласно чл. 37, ал. 2 НК от действащия Наказателен кодекс доживотен затвор без замяна се налага „за най-тежките престъпления, които заплашват основите на републиката, както и за други особено опасни умишлени престъпления". За разлика от доживотния затвор тук вече отпада всяка възможност за замяна. Така осъденият никога не може да възвърне законосъобразно свободата си, освен ако бъде помилван от президента на републиката.

Доживотния затвор без замяна е обявен като **„временна и изключителна мярка".** Очевидно е, че законодателят е имал предвид, че след време ще отпадне необходимостта от прилагането на този вид наказание. С оглед на развитието на обществените отношения в съвременна България, като част от Обединена Европа е нецелесъобразно съществуването на това тежко наказание в българската система на наказанията.

Съществуването на наказанието „доживотен затвор без замяна" не може да постигне целите на наказанието, а именно специалната и генералната превенция. Специалната превенция с оглед на чл. 36 НК цели „да се поправи и превъзпита осъденият към спазване законите и добрите нрави". Необосновано е очакването за постигане на горното чрез налагане на наказанието „доживотен затвор без замяна", тъй като се отнема на осъдения всякаква надежда за живот на свобода. По този начин се изключва перспективата за връщане на наказания към нормално съществуване и прави невъзможно поправително-възпитателното въздействие. Също така не може да бъде постигната и генералната превенция, тъй като тя е насочена към предупредително-възпиращо въздействие върху другите членове на обществото, което се постига не с несъразмерно високи и

нехуманни санкции, а чрез непредотвратимостта на наказанието. Обратното означава единствено „гола принуда”. Неизбежността на наказанието, а не неговата жестокост е пътя, по който трябва да върви борбата срещу престъпността.

В съвременните европейски законодателни системи доживотният затвор без замяна е почти неприложим, с малки изключения. В някои европейски държави дори не съществува наказание „доживотен затвор” като Испания, Португалия и Хърватия, а доживотния затвор без замяна не съществува в Австрия, Белгия, Кипър, Чешка република, Финландия, Германия, Гърция, Латвия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Испания. Конституционният съд в Германия счита, че доживотният затвор без право на замяна противоречи на човешкото достойнство - основен принцип на съвременното законодателство. Това решение не означава, че всеки осъден трябва да бъде освободен, но всеки осъден трябва да има реална възможност за евентуално освобождаване, при условие че той вече не се смята за обществеоопасен.

През последните 8-9 години Европейският съд за правата на човека (ЕСПЧ) е приел една постоянна тълкувателна практика като критерий за съвместимостта на едно наказание със забраната на чл. 3 от Европейската конвенция за защита правата на човека, а именно „никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унизително отнасяне или наказание”. Според ЕСПЧ е нужно наличието на юридически (материални и процесуални) и фактически (съобразени с възрастта на осъдените) възможности за редуциране на доживотния затвор в някакъв, дори и дълъг, но все пак краен срок лишаване от свобода, след чието изтърпяване осъденият ще бъде освободен. De jure такава възможност е предвидена в Наказателния кодекс и това е институтът на помилването, който обаче не е в зависимост от размера и тежестта на присъдата, а зависи от субективната преценка на държавния глава. Ergo това е само една

хипотетична възможност, която никога досега не е била прилагана по отношение на най-тежката присъда.

Законопроекта не изисква финансови ресурси.

Настоящия законопроект е израз последователната ми позиция по отношение на най-тежките наказания в българското законодателство. Така през 1998 г. предложих Законопроект за ратифициране на Протокол 6 към Конвенцията за защитата правата на човека и основните свободи относно премахване на смъртното наказание (Вх. № 850-01-358/3.12.1998 г.) и бях против въвеждането на наказанието „доживотен затвор без замяна" при приемането на промените в Наказателния кодекс.

Престъпникът е човешко създание и не трябва да се лишава от надеждата. Защото надеждата умира последна, както повелява народната мъдрост.

ВНОСИТЕЛ:

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ
НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ